

Отже, оцінка рівня професійної педагогічної компетентності передбачає вивчення, діагностику особистісних якостей педагога, здатності до здійснення педагогічної діяльності, якості виконання професійних функцій, результатів педагогічної діяльності. Це зумовлює ставлення до професійної педагогічної компетентності як до інтегративної характеристики педагога, що дозволяє найбільш повно й об'єктивно оцінити рівень професійної компетентності як показник рівня педагогічної майстерності. Оцінка за поданою кваліметричною моделлю може використовуватись як власне для оцінювання (наприклад, в атестації педагогічних працівників), так і для визначення напрямків науково-методичної роботи, тематики самоосвітньої діяльності педагогів, самооцінки персоналу. Це може бути доведено в подальших наукових дослідженнях.

Література:

1. Васильченко Л.В. Професійна компетентність керівника школи / Л.В. Васильченко, І.В. Гришина. – Х.: Вид. група «Основа», 2006. – 224 с.
2. Григораш В.В. Організація діяльності керівника школи / В.В. Григораш. – Х.: Вид. група «Основа», 2011. – 224 с.
3. Павлютенков Є.М. Технологія навчання школярів різного рівня навчальних досягнень. Частина 2 / Є.М. Павлютенков, В.Є. Штанова. – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 144 с.
4. Педагогічна майстерність: [підручник] / [І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.]; за ред. І.А. Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.

Григораш В.В.

ОЦЕНКА УРОВНЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕДАГОГА

В статье проанализировано понятие «профессиональная компетентность педагога», описаны основные критерии оценивания уровня профессиональной педагогической компетентности и представлена соответствующая кваліметрическая модель.

Ключевые слова: профессиональная педагогическая компетентность, оценка, критерии, показатели.

Grigorash V.V.

VALUATION OF LEVEL OF TEACHER'S PROFESSIONAL COMPETENCE

In article concept «teacher's professional competence» is analysed, basic criterions of valuation of teacher's professional competence level is described, corresponding qualimetric model is presented.

Key words: professional pedagogical competence, valuation, criterions, indicators.

УДК 371.302.81

Довженко І.В.*

**ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РІВНЯ ВОЛОДІННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ**

У статті висвітлюються шляхи вдосконалення рівня володіння англійською мовою майбутніх фахівців сфери обслуговування в сучасній практиці викладання іноземної мови спеціальності.

Ключові слова: вдосконалення знань англійської мови, інтерактивні методи навчання, фахівці сфери обслуговування.

Англійська мова є однією з найбільш поширених у світі. Знання англійської мови є важливим аспектом освіти в багатьох галузях, зокрема і сфері обслуговування. Важливим питанням методики викладання іноземних мов у ВНЗ уважається

* © Довженко І.В.*

вироблення у студентів високого рівня комунікативної компетенції. Для досягнення цього результату сучасні учені виокремлюють практичні навички і вміння володіння мовним матеріалом.

Сьогодні у сфері використання усталених і нових методик, теорії та практики викладання англійської мови накопичено значний досвід. Цим питанням займалися О. Заболотська, О. Каменський, В. Карабан, Є. Пассов, В. Скалкін та ін.

Мета статті полягає у висвітленні результативних інтерактивних методів навчання англійської мови для підвищення рівня володіння нею в професійній діяльності.

Щоб підвищити рівень володіння англійською мовою у студентів освітніх закладів сфери обслуговування, потрібно доцільно поєднувати основні принципи навчання іноземної мови.

Навчальний процес, побудований за принципом комунікативності, має свої особливості, а саме: умотивованість (мовленнева дія студента повинна мати мотив); цілеспрямованість (кожне висловлювання студента повинно мати мовленнєву інтенцію); індивідуальність (кожен студент має право висловлювати свою власну позицію відносно того, що обговорюється на занятті); мовленнєво-мисленнєву активність (має місце під час вирішення студентом якого-небудь мовленнєво-мисленнєвого завдання, яке пов'язане з породженням висловлювання); взаємодію (між студентом та викладачем); контактність (складається з трьох компонентів – емоційного, смислового та предметного); ситуативність (співвіднесення висловлювання з ситуацією спілкування); інформативність (включення в зміст навчання інформації, цікавої для студентів); новизну (зміст текстів, прийоми навчання, ситуації, предмети обговорювання); евристичність (діяльність студентів має спонтанний і творчий характер). Згідно з принципом комунікативності перевага надається проблемним завданням.

Але не слід забувати, що навчання англійської мови з професійними цілями передбачає організацію навчального процесу, в якому здійснюється неперервне моделювання практичної професійної діяльності фахівця [1, с. 123]. Мова піде про так званий конструктивістський підхід, який базується на конструюванні власних знань, навичок та умінь у процесі навчальної діяльності, що моделює майбутню професійну діяльність студента. Тут застосовується серія рольових та ділових ігор, презентацій, практичних професійних завдань і подібних видів навчальної діяльності, завдяки яким студенти наближаються до реальних професійних ситуацій.

Конструктивістський підхід є найкращим засобом реалізації навчання іноземної мови для спеціальних цілей. Маємо на увазі навчання мови через зміст спеціальності. Курс вивчення мови будується на змістовному матеріалі спеціальних дисциплін, які складають основу професійної підготовки. Отже, навчання здійснюється на матеріалах, пов'язаних із майбутньою професією. І найважливіше, що знання, уміння і навички студентів із самого початку формуються з орієнтуванням на обслуговування професійного спілкування. Тим самим забезпечується не тільки реалізація професійно спрямованого навчання іноземної мови у немовному ВНЗ, а й покращення спеціальної підготовки студентів. Але для цього зміст спеціальності в курсі англійської мови має подаватися не тільки систематично, а й системно, тобто як логічно побудована система професійних знань, а не як розрізнені фрагменти цих знань, що нерідко спостерігається в навчанні мов для спеціальних цілей у немовних вишах [1, с. 124].

Одним з основних аспектів поліпшення знань і володіння будь-якою мовою є регулярне говоріння. Самостійна робота може призвести до покращення навичок читання й розуміння прочитаного, але взаємодія з носіями англійської мови має важливе значення для підвищення реального розуміння і практичного використання англійської мови. Таким чином, тільки призначаючи кожного дня певну кількість часу для говоріння англійською мовою, можна набути практичних навичок комунікації

та досягти певного результату. Є й інші дієві способи вдосконалення рівня володіння мовою, як-от: слухання ЗМІ, перегляд популярного фільму англійською мовою, Інтернет тощо.

Системна презентація змісту спеціальності в курсі англійської мови вимагає систематичної роботи студентів з оригінальними професійними матеріалами. В умовах вишів проблема може бути вирішена за рахунок постійного проведення студентами інтернет-пошуку інформації, необхідної для виконання завдань. Завдяки роботі з викладачем і самостійній роботі професійна підготовка студентів підніметься на новий рівень, що відповідатиме світовим рівням і стандартам.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Метою такої роботи є сприяння формуванню самостійності як риси особистості, що реалізується у вміннях систематизувати матеріал, доопрацьовувати конспекти лекцій, опрацьовувати рекомендовану літературу, готуватися до семінарських та контрольних занять.

Самостійна робота студентів, які навчаються в освітніх закладах сфери обслуговування, передбачає:

- обов'язкове опрацювання інформації, отриманої безпосередньо під час лекційних занять;
- роботу з навчальними посібниками, підручниками та конспектом лекцій у бібліотеках;
- самостійне вивчення окремих тем або питань («мозковий штурм») із розробкою власного конспекту, плану;
- роботу з додатковою літературою (монографіями, науковими статтями, матеріалом з мережі Інтернет) та довідковою літературою (словниками, енциклопедіями, глосаріями тощо);
- виконання письмових завдань, зокрема творчих (презентацій, рефератів, повідомлень, виступів, доповідей на актуальні та дискусійні теми, есе, письмових відповідей на проблемні питання, курсових робіт);
- виконання індивідуальних завдань (аналітична, дослідницька робота, моделювання професійної ситуації тощо);
- виготовлення наочності (таблиць, схем, графіків тощо);
- складання картотеки літератури за змістом певної теми чи питання;
- підготовку до лекційних, семінарських занять і контрольних робіт;
- участь у наукових конференціях, семінарах, круглих столах, дискусіях, бесідах тощо;
- роботу над вирішенням ситуативних завдань («кейс-метод»: англ. case – «випадок, обставина, стан справ; докази, аргументи») – самостійна підготовка студентів за окремою темою, проблемою, а також розроблення міждисциплінарних завдань і занять на професійну компетентність;
- розробку проблемних ситуацій, участь у рольових і ділових іграх, тренінгах;
- складання словника термінів, понять та категорій з теми чи дисципліни;
- створення кросвордів, блок-схем та інтелект-карт;
- самостійну роботу студента в мережі Інтернет (пошук і обробка інформації, організація діалогу, складання тематичних Web – сторінок тощо) та інші види завдань і занять.

У навчально-виховній роботі середнього та вищого закладу з підготовки фахівців сфери обслуговування має домінувати орієнтація на процес самоорганізації та самореалізації кожного студента. Усвідомлення суті та закономірностей самостійної пізнавальної діяльності, оволодіння високим рівнем ефективності її організації є одним

із шляхів удосконалення процесу навчання й розвитку особистості. У процесі цілеспрямованої та систематичної самостійної діяльності студенти набувають досвіду самостійної роботи, удосконалюють себе як фахівця.

У сучасних умовах студент повинен самостійно включати у свою діяльність неперервний потік інформації, критично її оцінювати та аналізувати. Сучасний студент повинен мати високий рівень інформаційної культури й високий рівень розвитку пізнавальної самостійності.

Під самостійністю слід розуміти не тільки вміння робити самостійні висновки і застосовувати одержані знання в практичній діяльності, але й можливості організувати свою діяльність без сторонньої допомоги [3, с. 31].

Отже, під самостійною роботою в навчальному процесі ми розуміємо різні види індивідуальної і колективної роботи студентів, яка здійснюється в аудиторний та позааудиторний час за завданнями викладача або без його участі.

Правильна організація та планування самостійної роботи дозволяє стимулювати репродуктивну, пошукову й творчу діяльність. Убачаємо два основних напрямки побудови навчального матеріалу дисципліни на основі самостійної роботи студентів: збільшення ролі самостійної роботи у процесі аудиторних занять шляхом розробки методик і форм, здатних забезпечити високий рівень самостійності студентів і якість підготовки майбутніх фахівців; підвищення активності студентів у всіх видах самостійної роботи.

У навчальному процесі самостійна робота студентів визначається її дидактичними функціями. Вона сприяє кращому засвоєнню знань, виховує потребу в самоосвіті, формує професійні уміння і навички, максимально розвиває пізнавальну діяльність особистості, забезпечує розвиток професійної компетенції майбутнього фахівця.

Дієвим для підвищення рівня володіння англійською мовою вважаємо упровадження у навчальний процес курсу лінгвокраїнознавства. Головна мета цього курсу – забезпечити комунікативну компетенцію в актах міжкультурної комунікації, передусім через адекватне сприйняття мови співрозмовника й оригінальних текстів, розрахованих на носіїв мови.

Одна з актуальних проблем сучасної методики навчання іноземної мови – орієнтація всього навчального процесу на активну самостійну роботу студентів, створення умов для їх самовираження й саморозвитку. У такому контексті особливого значення набувають ідеї розвивального навчання, головною метою якого є формування особистісної активності студентів. Останнє забезпечує активне ставлення до знань, систематичність і наполегливість у навчанні, позитивні результати неперервної освіти.

Для лінгвокраїнознавства особливий інтерес становлять мови, що обслуговують більш ніж одну культуру. Практично лінгвокраїнознавство спрямоване на реалізацію кінцевих цілей навчання іноземної мови майбутніх фахівців сфери обслуговування, зокрема навчання спілкування. Адже без прищеплювання студентам норм адекватної мовної поведінки у відриві від знань неможливо підготувати їх до іншомовного спілкування та сформувати комунікативну здатність.

Підвищити рівень володіння іноземною мовою можна і завдяки індивідуалізації процесу навчання, яку розуміємо як цілісну систему, що має охоплювати всі сторони та етапи навчального процесу з іноземної мови, а також передбачати комплексне врахування і цілеспрямований розвиток компонентів кожної з підструктур психологічної структури індивідуальності студента, що здійснюють значний вплив на якість оволодіння ним іншомовним мовленням. До складу цієї системи входять:

- цілі індивідуалізації процесу навчання;
- види індивідуалізації та їх зміст;
- прийоми та засоби індивідуалізації.

Цілі індивідуалізації процесу навчання поділяють на основні та допоміжні. До основних відносяться:

- заповнення прогалін у вихідному рівні володіння студентом іншомовним мовленням і своєчасне усунення нового відставання, що з'являється;
- розвиток інтелектуального світогляду студента;
- формування індивідуального стилю оволодіння іншомовним мовленням.

Допоміжні цілі індивідуалізації включають:

- активізацію навчального процесу з іноземної мови;
- стимулювання навчальної діяльності студентів;
- створення позитивного емоційного фону навчального процесу.

Цілі індивідуалізації можуть бути досягнуті лише за умови реалізації різних видів індивідуалізації процесу навчання іншомовної мовленнєвої діяльності.

Розрізняють мотивувальну, регулювальну, розвивальну та формувальну індивідуалізацію. Види індивідуалізації слід реалізовувати в навчальному процесі в комплексі, оскільки й індивідуальні особливості людини мають формуватися комплексно.

Підсумовуючи скажемо, що тільки за комплексного інтерактивного підходу (наближеного до професійних умов майбутньої спеціальності) до навчання англійської мови, застосовуючи як традиційний (комунікативний), так і сучасний (конструктивістський) принцип, враховуючи індивідуалізацію процесу навчання, можна досягти високого рівня знань англійської мови. Шляхи проведення такої роботи можуть бути визначені в подальших наукових розвідках.

Література:

1. Заболотська О.О. Актуальні проблеми методики викладання англійської мови / О.О. Заболотська // Педагогічні науки: [зб. наук. праць]. Випуск 58. Ч. 2. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2011. – 464 с.
2. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е.И. Пассов. – Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1983. – 199 с.
3. Скляренко Н.К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмій / Н.К. Скляренко // Іноземні мови. – 1999. – № 3. – С. 3-7.
4. Jerald M. Experiential language. Out-of-class language acquisition and cultural awareness activities Resource handbook number 3. Second edition / M. Jerald, Clark - Brattleboro, Vermont Prologua Associates, 1994 – 148 p.
5. Tarnopolsky O.B. Must the intercultural approach live until ELF become CLL? / O. Tarnopolsky // IATEFL Voices. – 2010. – Issue 217. – P. 5-6.

Довженко І.В.

ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УРОВНЯ ВЛАДЕНИЯ АНГЛИЙСКИМ ЯЗЫКОМ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ СФЕРЫ ОБСЛУЖИВАНИЯ

В статье освещаются способы совершенствования уровня владения английским языком будущих специалистов сферы обслуживания в современной практике преподавания иностранного языка специальности.

Ключевые слова: совершенствование знаний английского языка, интерактивные методы обучения, специалисты сферы обслуживания.

Dovzhenko I.V.

WAYS OF ENGLISH LANGUAGE IMPROVEMENT BY THE FUTURE SERVICE SPHERE SPECIALISTS

The article touches upon knowledge improvement through interactive methods of English language teaching for future service sphere specialists.

Key words: improvement English language skills, interactivity, service sphere specialists.